

5. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/1lesko_psiholog_upravlin_organizaciyi/412.html

Vorona V. V.

PREPARATION OF FUTURE OFFICERS OF THE NAVAL FORCES
OF THE ARMED FORCES TO CARRY OUT SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL WORK
IN THE UNITS: JUSTIFICATION OF THE NEED

The article outlines the main training aspects of future navy officers of Armed Forces of Ukraine at institutions of higher education to carrying out psychosocial work in the departments. The article emphasises the necessity of reforming military education in relation to its dependence on the economic, social and political spheres. It determines that social and psychological work provides the performance of research, expert, advisory, pedagogical and educational functions; as well as of adaptation, updating, of group integration and activity mainstreaming functions.

A set of actions of social and psychological work in the departments aimed at providing a tolerant and favourable climate for the performance of official duties in various collectives was identified; adaptation of recruits to working conditions and actual practical actions in accordance with job responsibilities; formation of readiness of official duties performance in any changing conditions of work (service); performance of actions for social security of workers (employees); providing the information necessary for effective job performance; providing adequate communication conditions etc.

It is stated that the departments should constantly maintain the unity of the team, on which its working efficiency, secure activity, efficiency of group activity in correlation with functional capabilities of each team member depends; as well as structural organization and distribution of functional responsibilities; microclimate as the nature of interpersonal relations significantly affects the functional state, efficiency and secure activity of specialists; compatibility (psychophysiological, psychological), etc. It is noted that compatibility is of particular importance when picking a team with the exceptional importance of each team member to perform a common task (when the mistake of one threatens the security of the entire team), as when performing tasks in peculiar conditions.

Key words: Naval Forces (Navy), Armed Forces of Ukraine (Armed Forces), officers of the Armed Forces, higher military education, activity in specific conditions, social and psychological work in the units

Дата надходження статті: «29» червня 2019 р.

УДК 316.32+378(477)»20»

Карелін М. В.*

**ПРОБЛЕМА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ
В ДОСЛІДЖЕННЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ УЧЕНИХ**

У статті здійснено аналіз наукових праць вітчизняних учених, присвячених проблемі впливу глобалізації на систему вищої освіти України. Автором наголошено на пріоритетності розвитку освіти та доведено, що глобальні зміни охоплюють усі сфери суспільної діяльності. З'ясовано, що сучасний стан реформування системи освіти характеризується змінами в усіх її підсистемах, ланках тощо. Установлено, що глобалізація спричиняє зміни і відновлення в системі вищої освіти; впливає на зміст освіти як чинник економічного зростання; призводить до її універсалізації, розширення міжнародних зв'язків; сприяє стандартизації навчання, підготовці компетентних фахівців тощо. Подано ґрунтовний аналіз понять «глобалізація в сфері освіти» («глобалізація освіти»), «інтернаціоналізація», «інтеграція», «колонізація», «європеїзація» освіти, а також «національна та глобальна конкуренція в освіті». Під час дослідження виявлено дисбаланс у системі вищої освіти між попитом ринку

*© Карелін М. В.

праці на нові професії та несвоєчасністю підготовки фахівців у закладах вищої освіти. У висновках зазначено, що процес глобалізації в освіті виникає через низку чинників: наявність протиріч у навчанні і вихованні, приведення освіти до єдиних стандартів. Доведено, що глобалізація у сфері освіти має відповідні риси: торкається життєдіяльності людства, потребує нагального вирішення, передбачає міжнародне співробітництво. Узагальнено рекомендації стосовно відповідності вітчизняної вищої освіти європейським стандартам, які передбачають розробку плану заходів щодо визнання європейською і світовою спільнотою вітчизняної освіти, плідну роботу над створенням єдиного європейського освітнього простору, удосконалення законодавчої бази, створення відповідних умов вступу та проживання зарубіжних студентів; проведення державного регулювання щодо вивчення ринку праці із соціальним замовленням. У ході наукового пошуку доведено вплив глобалізації на систему вищої освіти, яка сприяє формуванню нового типу молодого покоління, здатного до самоосвіти та самовдосконалення, з інноваційним та критичним мисленням, з динамічним розвитком і швидким пристосовуванням до нових ринкових і соціальних умов.

Ключові слова: глобалізація, освіта, ринок освітніх послуг, реформи, навчання впродовж життя.

Загальновідомо, що глобальні зміни торкаються практично всіх сфер суспільної діяльності. Україна, приєднавшись до Болонського процесу, стала учасником всесвітньої освітньої спільноти, а цей факт свідчить, що на сферу освіти впливає глобалізація, яка, з одного боку, передбачає конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг, а з іншого – випускники закладів вищої освіти (далі – ЗВО) повинні бути мобільними, мати здатність до конкуренції на ринку праці. Пріоритетність розвитку освіти є першочерговим зобов'язанням держави, не залишаються осторонь до докорінних змін в освіті плеяда науковців, педагогів і громадських діячів, тому що переосмислюється її роль, суть, формат і функції. Відповідність вітчизняної системи освіти європейським стандартам передбачає здійснення низки реформ, перші з яких були здійснені й відображені в нормативно-правових актах, указах президента, державних освітніх стандартах, національній рамці класифікації. У проекті «Стратегії сталого розвитку України до 2030 року» четвертою стратегічною ціллю разом із охороною громадського здоров'я, забезпеченням благополуччя в безпечних і життєстійких населених пунктах визначена високоякісна освіта і можливість навчатися упродовж життя. У документі освіта визнається найважливішим інструментом для сприяння імплементації Стратегії ЄЕК ООН [9, с. 13, 14, 22].

Вплив глобалізації на систему вищої освіти України досліджували: В. Андрющенко, О. Василенко, Ю. Вінтюк, О. Говоровська, Т. Городиський, Г. Калінічева, С. Михаць, Н. Скотна, Л. Хижняк, О. Хомерікі, І. Хомишин та багато інших. Однак варто зазначити, що питання глобалізації, інтернаціоналізації, комерціалізації потребують поглибленого вивчення в науково-педагогічному аспекті. Отже, аналіз наукових праць свідчить про значущість окресленої проблеми.

Мета статті передбачає ґрунтовний аналіз проблеми глобалізації освіти в дослідженнях вітчизняних учених та виявленні її впливу на розвиток вітчизняної системи вищої освіти.

Як відомо, людина є ключовим показником і основним важелем сучасного прогресу, тому настала нагальна потреба в радикальній модернізації освітньої галузі. В. Андрющенко визнає той факт, що більшість вітчизняних ЗВО «не підготовлені до ефективної роботи в умовах глобалізації, до реалізації нової моделі фахівця». Учений убачає вирішення зазначеної проблеми якщо буде уведено в дію «Національну доктрину розвитку освіти»; здійснено цілеспрямоване виконання вихідних положень цього документу; «визнання європейською і світовою спільнотою вітчизняної освіти як самодостатньої і конкурентоспроможної» [1].

Важливою для нашого наукового пошуку є думка О. Хомерікі, яка у своїх наукових розвідках указує, що поняття «глобалізація в сфері освіти» («глобалізація освіти») залишається ще не визначеним. Дослідниця зазначає, що розвиток вищої освіти в розвинених країнах за останні 10 років відбувався прискореними темпами. Це позначилося на збільшенні чисельності студентів. Тобто інформаційне суспільство вимагає більш кваліфікованих фахівців, тому і збільшився попит на освітні послуги. О. Хомерікі слушно зауважує, що поряд із поняттям «глобалізація» доречно розглядати інші – «інтернаціоналізація», «інтеграція», «колонізація», «європеїзація» освіти, а також «національна та глобальна конкуренція в освіті». Метою інтернаціоналізації є розширення міжнародних зв'язків. Колонізації притаманний контроль на світовому рівні. Національна та глобальна конкуренція в освіті розглядає стан і можливості національних освітніх систем. У процесі європеїзації «аналізується проблема співвідношення процесів» в освітній галузі на світовому та європейському рівні. Країни-лідери освітніх глобалізаційних процесів активно працюють над удосконаленням законодавчої бази, умовами вступу та проживання зарубіжних студентів, унаслідок чого зростає попит на освітні послуги і мобільність студентів. Також вони «реалізують спільні міжнародні проекти».

О. Хомерікі доведено, що країнам ЄС потрібна реформа вищої освіти та єдина система освіти, а «створення єдиного європейського освітнього простору, дозволить вирішити проблему підвищення конкурентоспроможності європейської вищої освіти у світовому освітньому просторі». Вищезазначене дозволяє вказати на важливість здійснення реформи у вітчизняній системі вищої освіти, спрямованої на євроінтеграцію освітнього простору [12].

Суголосними є погляди Л. Хижняк, яка вважає, що глобалізація спричиняє зміни і відновлення в системі вищої освіти, унаслідок чого держави вимушені об'єднуватися і шукати оптимальні шляхи для побудови моделі освітньої політики. Адже під впливом глобалізації змінюються умови праці та вимоги до фахівців. Важливого значення в цьому контексті набувають суперечності в системі вищої освіти: 1) з одного боку, державою надано університетам автономію, а з іншого, керівні органи здійснюють контроль над закладами вищої освіти; 2) ЗВО повинні готувати спеціалістів вищого гатунку і при цьому вони непристосовані до конкуренції з надання освітніх послуг; 3) держава вимагає від університетів комерціалізації і конкурентоспроможності, хоча ринок освітніх послуг не до кінця вивчено, він не відповідає дійсності і соціальному замовленню. У ході наукових розвідок Л. Хижняк доведено, що сучасна криза вітчизняної освіти сприяє глибинним інституційним, структурним, функціональним змінам, пошуку нової моделі державної освітньої політики тощо. Дослідниця пропонує будувати модель державної освітньої політики за трьома критеріями (забезпечення доступності вищої освіти; сприяння справедливості розподілу освітніх можливостей у суспільстві; підвищення конкурентоспроможності закладів освіти), кожний з яких учена обґрунтовує і доводить, чому саме він обраний за основу. Отже, ринок освітніх послуг потребує оновлення в динамічно короткий термін часу [11, с. 2, 4–5].

Аналізуючи вплив глобалізації на зміст освіти як чинника економічного зростання, С. Михаць, Т. Городиський указують на те, що освіта, як і економіка, стає більш уніфікованою. Автори зазначають той факт, що «процеси глобалізації і освіта впливають один на одного через спільні цілі підготовки молодих людей до успішного майбутнього» [7, с. 20]. Ми цілком погоджуємося з думкою авторів та вважаємо, що глобальна освіта призводить до розширення міжнародних зв'язків, обміну здобутим досвідом, підготовки компетентних фахівців, які вміють працювати в команді, бути гнучкими, креативними, комунікабельними, вправно володіючи ІТ-технологіями в умовах світової ринкової економіки.

Як слушно зауважує І. Хомишин, глобалізація стає тим самим «мегапроцесом», у якому повинна динамічно розвиватися освітня галузь. Дослідниця, як і інші науковці,

теж вказує на прогалини в освіті, у якій спостерігається дисбаланс між попитом ринку праці на нові професії та несвоєчасністю підготовки фахівців у ЗВО. Ґрунтовне вивчення зазначеного питання дозволило вченій визначити низку нагальних проблем, що впливають на освіту: монополізація надання освітніх послуг глобальними освітніми центрами США та країнами Європи; обмежений доступ до інформації за відсутності володіння іноземними мовами на належному рівні; оновлення змісту і завдань освіти згідно вимог часу. І. Хомишин пропонує розв'язання зазначених проблем, якщо ЗВО: 1) зможуть здійснити швидке переорієнтування до викликів глобалізаційних процесів; 2) стануть більш відкритими для навколишнього середовища; 3) нададуть студентам належні теоретичні знання, навчать креативно, творчо мислити, проводити наукові дослідження тощо; 4) будуть конкурувати в мегаосвітньому просторі. Отже, на думку вченої, глобальна освіта – це навчання про те, як вчитися упродовж всього життя [13, с. 36–38].

Важливим для нашого дослідження є праця О. Говоровської, у якій учена вказує, що процес глобалізації позначився на інтернаціоналізації системи вищої освіти. Ці обставини сприяли виникненню освітньо-організаційного явища у формі «міжнародної освіти». Учена стверджує, що міжнародна освіта включає в себе три ознаки (ідею новизни освіти; концепт її соціально-адаптивної призначеності; концепцію полікультурної взаємодії) та має концептуальне і ціннісно-орієнтоване значення. Для здійснення інтернаціоналізації освіти О. Говоровська описує низку заходів: 1) започаткувати діяльність шкіл міжнародного типу; 2) вносити зміни в навчальні плани і програми для студентської та викладацької мобільності; 3) відкривати закордонні філії у вітчизняних ЗВО; 4) упровадити комплексну програму навчання «Міжнародний бакалаврат»; 5) брати активну участь у програмах і проектах, таких як «Освіта, підготовка кадрів і суспільство», «Темпус», Вишеградського Фонду, Європейської Асоціації Університетів, Центру документації освіти в Європі, Ради з культурного співробітництва, а також Erasmus, Force, Petra, Commet, Eurotechnet, Phare, Lingua. Відтак Україна, приєднавшись до всесвітнього освітнього простору, зможе вирішити нагальні питання підготовки фахівців, адже від якості освіти залежить розвиток держав [4, с. 97].

Г. Калінічева зазначає, що Україна продовжує працювати над створенням єдиного освітнього простору, освіти без кордонів й упродовж життя. Авторка вказує на суттєві зрушення в цьому напрямі: уведено в дію новий Перелік напрямів підготовки фахівців у ЗВО за освітніми рівнями; робочою групою при МОН завершено роботу над проектом закону «Про післядипломну освіту» (2014); більше уваги приділено роботі органів студентського самоврядування; запроваджено КМС оцінки знань і досягнень студентів. Дослідниця вказує на існуючі проблеми: якість освітніх послуг; дефіцит на ринку технічних спеціальностей; співвідношення фундаментальної і гуманітарної підготовки фахівців; стандартизації вищої освіти; адаптації НРК до європейської системи кваліфікацій (EQF). Ми погоджуємося із думкою Г. Калінічевої щодо створення ефективних умов «для професійного самовизначення, обґрунтованого вибору професії, спеціальності з урахуванням здібностей та інтересів особистості». Задля виконання такого важливого завдання потрібно вивчати потреби виробництва у фахівцях; перспективне і поточне прогнозування ринку праці; інформування населення щодо майбутніх потреб на ринку праці; залучення фахівців центрів зайнятості населення до проведення профорієнтації серед молоді [6, с. 95].

Проблема глобалізації, академічної мобільності й інтернаціоналізації вищої освіти розглядається О. Василенком. Дослідник стверджує, що освіта стала фундаментом для об'єднання держав, а інтернаціоналізація – одним із чинників становлення глобального освітнього простору, тому у вітчизняних ЗВО невідмінно відбувається процес входження до єдиного європейського освітнього простору, наближення навчання до норм міжнародних стандартів вищої освіти. Однак, автор зауважує на тому, що хоча освіта

і є стратегічним завданням держави, процеси реформації носять фрагментарний характер. З цим фактом можна посперечатися, адже міністерством розробляється комплексний план дій, де систематично і послідовно намічені цілі, завдання, відповідальні та терміни виконання. Нововведення доводяться до відома всіх структурних підрозділів та закладів освіти всіх форм підпорядкування. О. Василенком умовно було поділено міжнародну академічну мобільність на базову (студентську), професійну і наукову. Ми згодні із дослідником з приводу того, що процес інтернаціоналізації не є фіксованим, а він буде змінюватися відповідно до глобальних вимог [2, с. 107].

Зазначимо, що відповідно до ЗУ «Про вищу освіту» у вітчизняних ЗВО здобувають вищу освіту іноземці з різних країн. За статистичними даними, на початок 2018/19 навчального року найбільше студентів, прийнятих на навчання з Індії (1479 осіб) та Марокко (1250), друге місце займають: Нігерія (758), Туркменистан (629), Іран (610), Азербайджан (595), Туреччина (487), третє місце посідають Єгипет (370), Китай (334), Ізраїль (302). Зовсім інша картина щодо кількості випущених фахівців. 1 місце – Азербайджан (1770), Індія (981), Туркменистан (938); 2 – Нігерія (554), Марокко (494), Китай (482), Грузія (476); 3 – Йорданія (271), Туреччина (270), Російська Федерація (244), Молдова (236), Ізраїль (222). Можна помітити розбіжності між кількістю прийнятих на навчання та випущених [5].

Ю. Вінтюк, досліджуючи вплив глобалізаційних та інтеграційних процесів у суспільстві на систему освіти вказує на те, що глобалізація впливає на освіту, яка повинна змінюватися відповідно до світових вимог; призводить до її універсалізації, спрямована на університети, сприяє стандартизації навчання. Автор наводить низку заходів, що призвели до зміни змісту освіти, а саме: на державному рівні – упровадження державних документів щодо вдосконалення та поліпшення освіти відповідно до викликів глобалізації; на рівні закладів освіти – упровадження в навчальний процес кредитно-модульної системи оцінки навчальних досягнень студентів, застосування ІКТ, внесення змін у навчальні плани; на рівні реалізації навчального процесу – використання нових педагогічних технологій, видання електронних підручників тощо [3, с. 372–376].

Значну увагу проблемі глобалізації приділено Н. Скотною. Ученою доведено вплив глобалізації на розвиток вітчизняної вищої освіти та вказано на їхній взаємовплив. Дослідницею установлено, що освіта з точки зору глобалізації стає результатом інтелектуальної власності. З'ясовано, що неолібералізм, культурна глобалізація, інтернаціоналізація, комерціалізація також впливають на розвиток вищої освіти, хоча можуть призвести до негативних наслідків. Вищезазначене дозволило Н. Скотній дійти висновку, що потрібно переосмислити роль освіти в суспільстві, побудувати новий навчальний план, який би задовольняв підготовку фахівців у відповідній галузі [10, с. 71–83]. Саме тому сьогодні відчутна нагальна потреба змінити застарілі підходи до навчання, переглянути навчальні плани і програми, створити дієву систему контролю якості освіти. Такої позиції дотримуються автори проекту «Прагни! Вище: спільнота для навчання та викладання» [8].

Таким чином, ґрунтовний аналіз періодичних видань, узагальнення наукових праць вітчизняних учених засвідчують важливість і актуальність проблеми глобалізації та її впливу на розвиток вітчизняної системи вищої освіти. Під час дослідження з'ясовано, що розвиток процесів глобалізації в освіті поряд з об'єктивною необхідністю підвищення конкурентоспроможності закладів вищої освіти вимагає модернізації парадигми, змісту, економічної та інституційної організації освіти в напрямі відповідності світових та європейських стандартів. Узагальнено рекомендації провідних учених щодо проблеми відповідності вітчизняної вищої освіти європейським стандартам. Доведено важливість створення єдиного європейського освітнього простору, удосконалення законодавчої бази, створення відповідних умов вступу

та проживання зарубіжних студентів; проведення державного регулювання щодо вивчення ринку праці із соціальним замовленням. Установлено, що вплив глобалізації на систему вищої освіти сприяє формуванню нового типу молодого покоління, здатного до самоосвіти та самовдосконалення, з інноваційним та критичним мисленням, з динамічним розвитком і швидким пристосовуванням до нових ринкових і соціальних умов. Це дослідження є невичерпним та потребує подальших наукових розвідок з висвітлення питань інтернаціоналізації, інтеграції в системі вищої освіти України.

Література:

1. Андрищенко В. Вища освіта в процесі глобалізації *Дзеркало тижня*. Україна № 378, 25 січня – 1 лютого 2002 р. URL: https://dt.ua/EDUCATION/vischa_osvita_v_konteksti_globalizatsiyi.html/
2. Василенко О. В. Глобалізація, академічна мобільність та інтернаціоналізація вищої освіти. *Інвестиції: практика та досвід*: наук.-практ. журн. Київ, 2018. № 24. С. 106–109.
3. Вінтюк Ю. В. Вплив глобалізаційних та інтеграційних процесів у суспільстві на зміст підготовки майбутніх психологів *Молодий вчений*. 2017. Вип. 1. С. 372–376.
4. Говоровська О. О. Інтернаціоналізація вищої освіти України під впливом глобалізації суспільства. *Міжнародний науковий вісник*: зб. наук. статей за матеріалами XXVII Міжнародної науково-практичної конференції (Ужгород–Будапешт, 26–29 листопада 2013 р.) / ред. кол. В. І. Смоланка (голова), І. В. Артёмов та ін. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2014. Вип. 8 (27). С. 96–102. URL: <https://dSPACE.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/9888>
5. Демографічна та соціальна статистика / Освіта. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vysh_osvita/arch_vysh_osvita.htm
6. Калінічева Г. Глобалізаційні виклики часу як детермінанта модернізаційних змін у системі вищої освіти України *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Філософські науки*. 2008. № 607. С. 90–97. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/224>
7. Михаць С. О., Городиський Т. І. Вплив глобалізації на зміст освіти XXI століття як чинника економічного зростання. *Глобальні та національні проблеми економіки / Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського*. 2017. Випуск 19. С. 18–21.
8. Прагни! Вище: спільнота для навчання та викладання. URL: <http://gohigher.org/about>
9. Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року. URL: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf
10. Скотна Н. Сутність глобалізації та її вплив на розвиток вищої освіти в Україні. *Людинознавчі студії*. Сер.: Філософія. 2012. Вип. 26. С. 71–83.
11. Хижняк Л. М. Державна освітня політика в умовах глобалізації: пошуки оптимальної моделі. *Державне будівництво*. 2007. № 1 (2). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_1\(2\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_1(2)_4)
12. Хомерікі О. А. Глобалізація вищої освіти: динаміка та вектори поширення. *Актуальні питання та проблеми розвитку сучасної цивілізації: історичні, соціологічні, політологічні аспекти*: тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 27–28 вересня 2013 р.). С. 103–107.
13. Хомишин І. Ю. Глобальні виклики в освіті *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Юридичні науки. 2016. Вип. 3 (2). С. 36–38. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2016_3\(2\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2016_3(2)_9)

Karelin M. V.

THE PROBLEM OF GLOBALIZATION OF HIGHER EDUCATION IN THE RESEARCH OF DOMESTIC SCIENTISTS

The article analyzes the scientific works of domestic scientists on the problem of the impact of globalization on the higher education system of Ukraine. The author emphasized the priority of education development and proved that global changes cover all spheres of social activity. It is found that the current state of education reform is characterized by changes in all its subsystems, links and so on. Globalization has been shown to cause change and renewal in higher education; influences the content of education as a factor of economic growth; leads to its universalization, expansion of international relations; promotes standardization of training, training of competent specialists, etc. A thorough analysis of the concepts of «globalization in education» («globalization of education»), «internationalization», «integration», «colonization», «Europeanization» of education, as well as «national and global competition in education» is presented. The study revealed an imbalance

in the higher education system between the demand of the labor market for new professions and the lack of training of specialists in higher education institutions. The findings indicate that the process of globalization in education arises because of a number of factors: the existence of contradictions in education and upbringing, bringing education to uniform standards. It has been proved that globalization in the sphere of education has the corresponding features: it touches the life activity of humanity, needs urgent solution, provides for international cooperation. Recommendations on the conformity of national higher education with European standards, which provide for the development of a plan of measures for recognition by the European and world community of national education, fruitful work on creation of a single European educational space, improvement of the legislative base, creation of appropriate conditions for entry and residence, are generalized; conducting state regulation on the study of the labor market with social order. In the course of scientific research, the impact of globalization on the higher education system was promoted, which contributes to the formation of a new type of young generation capable of self-education and self-improvement, with innovative and critical thinking, with dynamic development and rapid adaptation to new market and social conditions.

Key words: globalization, education, the market for educational services, reforms, lifelong learning.

Дата надходження статті: «29» червня 2019 р.

УДК 378.1

Комінарець Т. В.*

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

У статті розкривається питання розвитку професійної компетентності педагога як фактора підвищення якості освіти в умовах реформування сучасної освітньої системи. Висвітлено ступінь дослідженості проблеми професійної компетентності педагога як фактора підвищення якості освіти в ринкових умовах. Зауважено, що для формування професійної компетентності педагога початкової школи необхідно використовувати компетентнісно-діяльнісний підхід.

Шляхом студіювання джерельної бази дослідження виділено такі види професійної компетентності: спеціальна (у галузі викладання), методична (у галузі засобів формування предметних компетентностей учнів), психолого-педагогічна (у сфері освітньої діяльності) та аутопсихологічна (рефлексія у сфері педагогічної діяльності). На основі аналізу психолого-педагогічної літератури виділено п'ять основних критеріїв професійної компетентності вчителя початкових класів: загальнокультурний, загальнопрофесійний, комунікативний, саморозвитку та самоосвіти.

Акцентовано, що процес формування професійної компетентності особливо залежить від освітньо-професійного середовища, яке має стимулювати педагога до професійного зростання.

Серед форм забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників початкової школи в освітньому середовищі закладу освіти виділено як систему стимулювання колективу, так і різні форми педагогічного моніторингу, не пов'язаного з контролем (анкетування, тестування, співбесіди, і внутрішньошкільні заходи з обміну досвідом, конкурси, презентація власних досягнень). Наголошено, що особливо важливою проблемою, яка пов'язана зі стимулюванням професійних кадрів до саморозвитку є фінансове забезпечення галузі.

Ключові слова: компетентність, компетенція, професійний розвиток, саморозвиток, самоосвіта, учитель початкової школи.

*© Комінарець Т. В.